

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ความเชื่อ คือ ความมั่นใจต่อสิ่งนั้น ๆ ว่าเป็นความจริง ซึ่งเป็นความเชื่อบางอย่างอาจ สืบต่อกันมาเป็นเวลานาน ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ยุคโบราณ ตอนที่ยังไม่มี ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ไม่มีการพิสูจน์ถึงความจริงของเรื่องนั้น ๆ .."ความเชื่อเป็นผลที่มนุษย์ ค่อยๆ เรียนรู้และทำความเข้าใจโลกมาเป็นเวลาจำนวนหลายพันปี และเชื่อว่ามีอำนาจลึกลับที่จะ ทำให้มนุษย์ได้รับผลดีผลร้าย.." รศ. บุญผา บุญทิพย์ (2547, หน้า 156) เมื่อมนุษย์กลัวอำนาจ ของสิ่งลึกลับนั้น ๆ ต่อมาจึงได้มีพิธีต่าง ๆ ขึ้นเพื่อบูชา เช่นสรวงพระผู้เป็นเจ้า เพราะเชื่อว่าสิ่ง ทั้งหลายที่เกิดขึ้นต้องมีผู้บันดาลให้เป็น เช่น ฝนตก แดดออก เป็นต้น มนุษย์จึงตั้งเทพประจำสิ่ง นั้นขึ้น ความเชื่อต่าง ๆ หลากอย่างเสื่อมไปเพราะวิทยาการใหม่เข้ามามนุษย์จึงเข้าใจความจริง มากขึ้นและหาเหตุผลพิสูจน์ได้

ครั้นวิทยาการต่าง ๆ พัฒนาขึ้นความเชื่อดังกล่าวบางอย่างยังคงเดิม ความเชื่อใดที่กลุ่ม ชนเชื่อกันมาก ๆ ก็กลายเป็นประเพณีอย่างกว้างขวาง จึงอาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อเป็นพื้นฐาน ให้เกิดการกระทำสิ่งต่าง ๆ คนโบราณจึงสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ลูกหลาน เช่น ความเชื่อเรื่องภูติผี ปีศาจว่ามีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่จะบันดาลความสุขสวัสดีมาให้ และหากทำให้ผีโกรธก็จะทำความ หุขียากล้าปากมาให้ การควบคุมสังคมเพื่อให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย และดำเนินไปตามแนว อันพึงปรารถนาในยุคก่อน ๆ ไม่ว่าจะเป็กฎระเบียบข้อห้ามต่าง ๆ จะปรากฏในรูปของความเชื่อ ซึ่งอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถ้ากระทำหรือฝ่าฝืนจะมีผลต่อตนเอง เช่น ถูกเทพเจ้าลงโทษ ความเชื่ออัน เกิดจากมนุษย์ที่มีความฉลาด มีประสบการณ์มากกว่า มีเจตนาที่จะให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มชนหรือ สังคมนั้นเชื่อฟังปฏิบัติตามจึงตั้งความเชื่อขึ้นโดยแฝงเหตุผลต่าง ๆ ไว้ เช่น ฝ่ายปกครองบ้านเมือง มีนโยบายจะสงวนพันธุ์สัตว์น้ำ แทนที่จะออกกฎหมายมาเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้วิธีตั้งศาลเจ้า ขึ้นริมบึง และ ป่าวประกาศว่าใครจะละลากล่าวไปจับสัตว์น้ำในบริเวณนั้นตามอำเภอใจไม่ได้ เพราะมีเทวดารักษาอยู่ ผู้ใดละเมิดสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะให้ร้ายมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา ผู้คนจึงไม่ กล้าฝ่าฝืนทั้งต่อหน้าและลับหลังพนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะความกลัว การปฏิบัติใด ๆ ก็ตามที่ทำ

ให้ผีไม่พอใจ ทั้งในตัวบุคคลและสังคมแล้วการปฏิบัติสิ่งนั้นจะต้องดเว้นหรือห้ามกระทำ ดังนั้นจึงเกิดเป็นข้อห้ามต่าง ๆ มากมาย

ความเชื่อในเรื่องของการห้ามกระทำและข้อควรปฏิบัตินั้นมีมากมาย เริ่มตั้งแต่การตั้งครุฑ การคลอด การอยู่ไฟ การแต่งงาน งานศพ ฯลฯ เช่น ห้ามเผาศพวันศุกร์ ห้ามแต่งงานวันพุธ คนตั้งครุฑห้ามข้ามคราด เป็นต้น นอกจากนี้การดำเนินชีวิตในแต่ละวันตั้งแต่เช้าจรดเย็นก็ปรากฏมีข้อห้าม เช่น ห้ามร้องเพลงในขณะที่ทำครัว ห้ามเหยียบธรณีประตู ห้ามดมดอกไม้ถวายพระ ห้ามสวมรองเท้าดำบาตร ในเวลากลางคืน ห้ามตัดผม ตัดเล็บห้ามผิวปาก ข้อห้ามบางอย่างกลายเป็นจารีตประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปฏิบัติ หากใครละเมิดถือว่าผิดอย่างร้ายแรง สังคมจะต้องลงโทษไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง จารีตเหล่านั้นเมื่อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดก็จะกลายเป็นกฎหมายของสังคม สิ่งที่ถูกห้ามกระทำเพราะผิดกฎศีลระเบียบข้อบังคับของสังคมนั้น ประชาชนในถิ่นต่างๆของไทยเรียกชื่อแตกต่างกันออกไปดังที่

มณี พยอมยงค์ (2526, หน้า 5) ได้รวบรวมไว้

ภาคเหนือ เรียกสิ่งที่ไม่ควรกระทำว่า "มุลซิด" หากกระทำลงไปแล้วจะถูกซิด คือสิ่งชั่วร้าย ไม่ดี จะแพ้หรือฉิบหายวอดวายแก่ลูกหลานภายหลัง

ภาคกลาง เรียกสิ่งที่ไม่ควรกระทำว่า "ผิด" หากกระทำลงไปจะทำให้เดือดร้อนใจภายหลัง เช่น ผิดกฎ ผิดจารีต

ภาคใต้ เรียกสิ่งที่ไม่ควรกระทำว่า "ต้องห้าม" หากกระทำลงไปจะเป็นเสนียดจัญไร ไม่ดี ภาคอีสาน เรียกสิ่งที่ไม่ควรกระทำว่า "คะลำหรือชะลำ" หากทำลงไปจะถูกขวงคือสิ่งชั่วร้าย

คะลำหรือชะลำคือ ข้อห้ามที่ชาวผู้ไทยที่อาศัยอยู่บ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ อำเภอนวนพนนิวาส จังหวัดสกลนครได้ถือปฏิบัติกันมาช้านานตั้งแต่สมัยโบราณ

ข้อคะลำ หรือชะลำมีบทบาทและมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวผู้ไทยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นข้อคะลำ ที่สัมพันธ์กับสถานที่ และข้อคะลำที่สัมพันธ์กับเวลา ข้อคะลำคู่นี้มีความสำคัญและมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวผู้ไทยมาโดยตลอด

ชาวผู้ไทยมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย คือบริเวณเมืองแถนหรือเตียนเบียนฟูของประเทศเวียดนามในปัจจุบัน ชาวผู้ไทยได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย 3 ครั้งด้วยกัน ครั้งที่ 3 เป็นการอพยพครั้งใหญ่ที่สุด ซึ่งมีทั้งผู้ไทยและกลุ่มอื่น ๆ บริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงเข้ามาในภาคอีสาน ชาวผู้ไทยที่ถูกกวาดต้อนมาในครั้งที่ 3 นี้มีด้วยกันอยู่ 8 กลุ่ม และชาวผู้ไทยทั้ง 8 กลุ่มนี้ได้ขยายจำนวนออกไปตั้งรกรากในพื้นที่ต่างๆของภาคอีสานในเวลาต่อมารวมได้ 9 จังหวัด ได้แก่

จังหวัดกาฬสินธุ์ นครพนม มุกดาหาร อ่างนาจเจริญ ยโสธร อุตรธานี หนองคาย ร้อยเอ็ด และ
 สกลนคร สำหรับชาวผู้ไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสกลนครมีอยู่ด้วยกัน 9 อำเภอ ได้แก่
 อำเภอนาคูเมืองสกลนคร วาริชภูมิ พังโคน บ้านม่วง กุดบาก กุสุมาลย์
 สว่างแดนดิน และวานรนิวาส มีหมู่บ้านชาวผู้ไทยทั้งหมด 212 หมู่บ้าน

(สุวิทย์ ธีรศาสตร์และณรงค์ อุปัญญา, 2538, หน้า 21- 29)

ชาวผู้ไทยเป็นกลุ่มชนที่รักความสงบแม้มีเหตุจำเป็นต้องอพยพเข้ามาในประเทศไทยเป็น
 ระยะเวลา แต่ชาวผู้ไทยก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ได้เป็นส่วนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับชนกลุ่ม
 อื่นที่อพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วยกันเป็นกลุ่มชนที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีข้อ
 ปฏิบัติต่างๆไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เหตุผลประการสำคัญประการหนึ่งก็คือ ชาวผู้ไทยกลุ่มนี้ชอบ
 นิยมรวมกันเป็นกลุ่ม รักพวกพ้อง ชอบการกสิกรรม เชื่อผู้นำ รักการค้าโดยผลิตสินค้าใช้เอง ไม่
 นิยมอยู่ปะปนกับชนเผ่าอื่น เป็นกลุ่มชนที่มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาสมกับการถือผีมี
 ความภูมิใจในเชื้อชาติ แบบแผนประเพณีของตน ชาวผู้ไทยเป็นกลุ่มชนที่รักขนบธรรมเนียม
 ประเพณีวัฒนธรรม ภาษา การแต่งกาย ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนที่น่าภูมิใจ ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำ
 ค่าไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากลุ่มชนใดๆ ซึ่งควรแก่การดำรงรักษาไว้ให้สืบสานต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาสนใจต้องการศึกษาข้อคละลำของชาวผู้ไทย โดยเฉพาะ
 ชาวผู้ไทย บ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ อำเภอมานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เพราะชาวผู้ไทยที่
 บ้านนาอวนน้อย อำเภอมานรนิวาสนี้เป็นกลุ่มชนที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม
 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ คตินิยม ตลอดจนข้อห้ามข้อปฏิบัติต่างๆได้มากกว่าชาวผู้ไทยกลุ่มอื่น ผู้
 ศึกษา จึงใคร่ที่จะศึกษาและรวบรวมข้อคละลำของชาวผู้ไทย บ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ
 อำเภอมานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อรวบรวมและศึกษาข้อคละลำของชาวผู้ไทย บ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ
 อำเภอมานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อคละลำของชาวผู้ไทย บ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ
 อำเภอมานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบความหมายของข้อคละลำแต่ละสำนวนของชาวไทย
2. ทำให้ทราบเจตนาโดยจะเห็นความแยบยลของภูมิปัญญาและความสามารถที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์แฝงไว้ในความเชื่อที่เป็นข้อคละลำของชาวไทย
3. ทำให้เข้าใจระบบความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของชาวไทยในอดีต
4. ทำให้เยาวชนรุ่นหลังเกิดความตระหนัก ชื่นชมและเห็นคุณค่าของมรดกทางปัญญาที่บรรพบุรุษได้สั่งสมสืบสานกันมาช้านานและช่วยรักษาไว้ให้ดำรงสืบไป
5. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ไว้ดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ หมู่บ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ อำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร
2. กลุ่มประชากร ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้รู้ ได้แก่ เฒ่าจ๋า ครู
 - 2.2 ผู้นำชาวบ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน
 - 2.3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวผู้ไทยบ้านนาอวนน้อย ที่มีประสบการณ์ในเรื่องข้อคละลำ ที่มีอายุ ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ข้อคละลำ หมายถึง ข้อห้ามของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในบ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ อำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร
2. ชาวผู้ไทย หมายถึง ชาวผู้ไทยที่อาศัยอยู่ในบ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ อำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร
3. ความเชื่อที่เป็นข้อห้าม หมายถึง ความเชื่อที่เป็นข้อห้ามของชาวไทยที่ปรากฏอยู่ในรูปของการสั่งสอนให้ทำตามอย่างเคร่งครัดหรือบางอย่างห้ามกระทำ โดยเชื่อว่าหากบุคคลใดฝ่าฝืนบุคคลนั้นจะต้องประสบเคราะห์กรรม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1.1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อ

1.1.2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับข้อค้ำ

1.2 ข้อมูลภาคสนาม

ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลภาคสนาม ที่บ้านนาอวนน้อย ตำบลธาตุ อำเภอรามวงษ์ จังหวัดสกลนคร โดยการสัมภาษณ์

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1.3.1 แบบสัมภาษณ์

1.3.2 กล้องถ่ายรูป

1.3.3 สมุดจดบันทึก

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 นำข้อค้ำที่ได้มาศึกษาและจัดหมวดหมู่

2.2 วิเคราะห์ข้อค้ำ

3. ขั้นนำเสนอผลการศึกษา

นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์